

BREU INFORME SOBRE LA "INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR MASS COMMUNICATION RESEARCH"

Manuel Parés i Maicas

Aquesta Associació internacional, que agrupa els principals investigadors en el món de la comunicació col·lectiva, tamber es coneguda a casa nostra per les sigles d'AIERI, que corresponen a la seva denominació en francès, és a dir, "Association Internationale des Études et Recherches sur l'Information".

En aquesta nota em proposo d'explicar en grans línies el seu desenrotllament històric, les seves activitats més rellevants, així com assenyalar aquells aspectes que al meu entendre reflecteixen millor la seva orientació i tarannà. En tot cas, val la pena de subratllar tot seguit que la seva tasca més important és la celebració, cada dos anys, d'un congrés internacional, raó per la qual consagrarem molta importància a aquesta faceta.

NOTÍCIA HISTÒRICA

Com a primer antecedent cal assenyalar, en primer lloc, que, el 1948, Fernand Terrou, Jacques Kayser i Jacques Bourquin, coneguts especialistes en el nostre camp científic, varem tenir una participació destacada en l'elaboració de l'article 19 de la Declaració Universal dels Drets de l'Home (publicada en el mateix any), referit a la llibertat d'informació.

També fou en 1948 quan Fernand Terrou, que ocupava el càrrec de director de

l'Institut Français de Presse, va tenir la feliç idea de proposar la constitució d'una associació internacional l'objectiu de la qual seri la de promoure en tot el món el desenvolupament de l'estudi científic dels problemes relacionats amb les fonts més importants d'informació, és a dir, premsa, cinema, ràdio, TV, etc.

Aquesta iniciativa va anar madurant amb el suport de la Unesco i del seu director general, René Mabeu, i els 18 i 19 de desembre de 1957 va tenir lloc la seva reunió constitutiva en la seu d'aquella, i fou elegit president Fernand Terrou i president adjunt Jacques Kayser. Com a vicepresidents foren nomenats Raymond B. Nixon (USA), M. Kafel (Polònia) i Jacques Bourquin (Suïssa).

Posteriorment, en el Congrés de Viena, que tingué lloc l'any 1964, fou elegit president Jacques Bourquin, que ocupà aquest càrrec fins al 1972. La Secretaria general fou encomanada a Vladimir Klines, de Txecoslovàquia.

Si ens situem en el 5è Congrés assenyalem que tingué lloc a Herzeg-Novi (Yugoslàvia), del 5 al 9 de setembre de 1966, amb l'assistència de setanta membres que representaven disset països d'Europa, Amèrica i Àsia. El tema general fou "Les fonts importants d'informació dins el marc del desenvolupament nacional", actuant de ponents G. Maletzke (Berlín), Osolnik (Belgrad), Edelstein (Seattle) i Adams (Chapel Hill).

La sisena Assemblea va celebrar-se a Pamplona el 26 d'abril de 1968, organitzada pel professor Angel Benito, i fou precedida per una reunió de la Secció de

Formació professional, que presidia el professor Fattorello. Cal indicar que el Comitè Espanyol de l'AIERI va organitzar, amb motiu de les setenes Setmanes Internacionals de Ciències Socials de Barcelona, una reunió sota el títol de "L'individu i els mitjans de comunicació de massa", dels dies 3 al 7 de novembre de 1969. La presidència fou assumida pels professors Juan Beneyto Pérez i Jordi Xifra Heras, el segon com a director de l'Institut de Ciències Socials, dependent de la Diputació de Barcelona.

Els dies rer al 4 de setembre de 1970 varen desenvolupar-se les sessions de VII Congrés, a Cosntance (República Federal), amb una assistència superior als cent congressistes, en el qual el treball més destacat fou l'acomplert a través de les diferents seccions.

Ens sembla convenient indicar que va recollzar l'organització a Bled (Yugoslavia) d'un simposi sobre les noves fronteres de la televisió, que tingué lloc del 2 al 4 de juny de 1971. Novament fou acollida a Barcelona en les jornades de l'Institut de Ciències Socials, abans esmentat, del 8 al 12 de novembre de 1971, aquesta ocasió per a tractar el tema de la informació i la integració social.

A Buenos Aires va organitzar-se els dies 15 al 27 de setembre de 1972 el VIII Congrés, tenint com a tema general el de Comunicació i Desenvolupament, atorgant una especial atenció a la recerca i a la planificació del canvi social. Fou nomenat president James Halloran, càrrec que encara assumeix, director del Centre for Mass Communication de la Universitat de Leicester, i fou designat secretari general el professor Emil Dusiska, de Leipzig.

En 1974 li va escaure a Leipzig l'organització del IX Congrés, amb un assenyalat èxit de participació, car hi varem assistir dos-cents cinquanta congressistes representant trenta-un països. La seva temàtica fou més aviat àmplia i va donar lloc després a la publicació en tres volums de tot el material que fou objecte de discussió en les sessions plenàries i en les diferents seccions.

El X Congrés va tenir com a seu Leicester el setembre de 1976. Hi varem participat 300 congressistes de 40 països, i el tema general fou "Els mitjans de comunicació de massa i la visió que l'home té sobre la societat". Fou la primera vegada que la nostra Facultat hi estigué representada, concretament per Miquel de Moragas i per mi mateix. Per a tots dos fou una bella oportunitat per establir contactes personals amb figures molt rellevants de la nostra matèria, amb les quals des d'aleshores hem anat mantenint contactes regulars i, fins i tot, algunes d'elles, com Schiller, Hamelinç, Tannenbaum, etc, després han participat en manifestacions organitzades per nosaltres.

L'XI Congrés es traslladà a Varsovia, i es perllongà durant els dies 4 al 9 de setembre de 1978, amb una assistència molt important —472 congressistes, representant trenta-vuit països— i abordant-se un tema tan interessant per a nosaltres com el de Mitjans d'Informació i cultures nacionals, si bé cal afegir que el concepte de cultura nacional fou enfocat principalment des d'una perspectiva estatal.

En aquest camp, vaig presentar-bi una comunicació en anglès sobre Catalunya, a natural culture, la qual vaig escriure amb la col·laboració de Miquel de Moragas i de

Josep Gifreu que també varen participar en el Congrés.

FUNCIONAMENT I ACTIVITATS

Ara analitzaré els seus aspectes més sobresortints:

a) *Es tracta d'una associació internacional de caràcter no governamental, que es nodreix de les quotes pagades pels seus membres, que poden ésser persones individuals o membres institucionals. Tot i que segons els seus Estatuts la seva seu oficial és París, car allí és on fou creada, de fet, funcionalment i administrativa el Centre for Mass Communication Research de Leicester, des de la presidència de Halloran (i amb la col·laboració de Peggy Gray) ha assumit un protagonisme complet, la qual cosa, segons diferents opinions recollides, li ha permès d'aconseguir un desenvolupament important.*

En efecte, avui compta aproximadament amb un miler de socis, de 53 països diferents, fet que li dona un perfil marcadament internacional, tot i que hom remarca que la presència asiàtica, africana i, també, àrab, és massa migrada en comparació als altres continents o grups d'Estat.

La major part dels seus afiliats són investigadors o professors en el vast camp científic de la comunicació col·lectiva. Per contra, el nombre de professionals és més reduït. Cal fer notar que, quantitativament parlant, els seus membres masculins són molt superiors als femenins.

b) *Pel que fa als seus objectius, segons l'article I dels Estatuts actuals, és de promoure a nivell mundial el desenvolupa-*

ment de la investigació científica en els problemes relacionats amb la comunicació de massa. L'article II ho concreta més en dir que són: a) l'intercanvi d'informació, estimular l'interès i recolzar el desenvolupament de la investigació en aquest terreny; b) establir punts de connexió entre la investigació i la pràctica; i c) desenvolupar i promoure la formació. Val a dir que d'ençà 1970 l'atenció rebuda per aquest tercer objectiu ha estat, segons les meves notícies, menor que els altres.

Aquesta qüestió planteja en tota la seva amplitud la pluridisciplinarietat científica dels Congressos i de les diferents seccions que funcionen en el si de l'Associació, així com la dels seus membres. Aquesta realitat queda ben palesada pels objectius i continguts que defineixen les distintes seccions que funcionen: Història, Dret, Comunicació per satèl·lits, Economia política, Lingüística, Professional, Educació, Bibliografia, Desenvolupament, Comunicació internacional, Psicologia social, etc.

El nivell de desenvolupament d'aquestes seccions és molt divers i està en relació directa amb l'esforç que li consagren els que les animen. Haig d'afegir que, ultra les reunions que aquestes seccions celebren amb motiu de cada congrés, n'hi ha algunes que tenen una dinàmica pròpia que els hi permet realitzar trobades per tal de discutir temes concrets, prèviament establerts. En aquest sentit vull citar el "worksoop" que l'Institute of Social Studies de La Haia, sota l'impuls de Cees Hamelinck, va portar a terme el mes de febrer de 1979 sobre la investigació crítica, el Nou ordre internacional de la informació, en el qual vaig tenir l'oportunitat d'assistir-hi. Es va elaborar un text que va presentar-se al

Congrés de Caracas. Una opinió força generalitzada fa ressaltar la necessitat de donar el màxim impuls a les activitats de les seccions.

c) Equilibri ideològic. *Aquesta és una preocupació que es palesa en qualsevol de les seves manifestacions. Comença amb la representativitat ideològica i geogràfica del Consell Executiu i del Consell internacional, i en l'enfocament i l'orientació que es dona a les ponències i ponents que constitueixen la base de les sessions plenàries. Només en les Seccions és on la perspectiva ideològica de llurs animadors troba una possibilitat real de realització.*

L'equilibri també es dona entre països occidentals i països socialistes. En els primers, entre els investigadors que analitzen la comunicació de massa com un fenomen que no requereix plantejar-se quines són les causes polítiques, econòmiques, socials, culturals, etc, que els originen, i aquells que, en canvi, consideren que juguen un paper essencial. També hom els anomena investigadors crítics.

En altres paraules, els investigadors que es fonamenten solament en els fets, com a elements determinants, i aquells que, a més, tracten de conèixer llurs causes i que de llur anàlisi en dedueixen unes opinions. Aquesta confrontació, molt esquemàticament exposada, és la que vàrem poder comprovar en el debat que es va organitzar a Caracas entre Ithiel de Sola Pool, que defensà la primera opció, i Herb Schiller, conegut exponent de la segona. Fou un debat molt brillant, i els assistents, en funció de llur ideologia, es decantaren clarament per una o per l'altra tesi.

Des de la nostra òptica aquest element el jutgem molt rellevant. Una bona part dels investigadors del països occidentals més desenvolupats representen la primera tesi i es queixen que els investigadors crítics es mostren massa inclinats a "politzar la recerca", tal com ells ho expressen. Hem pogut assistir a alguns fets que són eloqüents del que diem. Així, en el Congrés de Varsovia, la proposta de Schiller en favor de la constitució formal de la secció d'Economia política, denominació eufemística que designa l'estudi dels problemes de la comunicació col·lectiva des d'una visió marxista o emprant la metodologia marxista, aixecà una gran discussió, per les moltes reticències que va suscitar.

En el mateix sentit, en el Congrés de Caracas, la proposta dels investigadors llatinoamericans per tal que el tema general del proper Congrés, a celebrar a París en 1982, fos el de la Comunicació per la democràcia, o, més ben dit, per la democratització, sorgida de la realitat política d'Amèrica del sud i del centre, va produir també un debat llarguíssim, en el qual coneguts investigadors nord-americans, holandesos, de la República Federal, etc. entre molts altres, vàrem expressar múltiples malfrances, que realment no s'entien sinó era en el context d'aquesta confrontació ideològica.

En aquest camp cal tenir present que tot i que usualment els idiomes oficials dels congressos són l'anglès, el francès i l'alemany (el castellà ho fou a Caracas per tractar-se d'un país on es parla aquest idioma), la realitat és que el pes específic de l'anglès —i de la perspectiva anglosaxona en el nostre terreny— és molt superior al dels altres dos idiomes, amb totes les connotacions que això

pot tenir d'expressió des d'un angle ideològic i com a instrument d'una cultura.

d) Com hem vist, la principal activitat són els Congressos que s'organitzen cada dos anys, i la preparació dels quals es assumida per la institució del país on s'ha de celebrar, la tasca de la qual és bàsicament administrativa i financera, car l'elaboració del programa, la designació dels ponents, etc, va a càrrec del Comitè de programes, que treballa en estreta col·laboració amb el Comitè Executiu.

No existeix cap publicació periòdica d'una certa volada. Unicament, amb una certa periodicitat, aproximadament cada mig any, el president Halloran envia una llarga lletra als membres, de contingut informatiu, en la qual s'aborden les activitats relatives a l'organització del proper Congrés, les de les seccions, així com altres informacions com són el moviment de socis, de caràcter bibliogràfic amb abast internacional, etc. Unicament durant dos anys, de 1962 a 1964, va existir un butlletí que es distribuïa com un annex de la revista holandesa *Gazette*. Va poder fer-se mercès a una ajuda econòmica de la UNESCO, que posteriorment fou suprimida.

Tot i que l'associació ha promogut alguna recerca, com per exemple la imatge que la premsa de determinats països dona d'altres Estats estrangers, no pot dir-se que sigui un centre de recerca, ni que aquest sigui un dels seus trets definidors.

Per ara no hi ha indicis en el sentit que pugui orientar una part de la seva tasca en aquesta direcció.

e) Relacions amb la UNESCO. Des de la

seva creació ha mantingut unes connexions estretes amb aquest organisme, que han anat variant segons els temps. En els primers anys, l'ajut econòmic que li atorgà fou important, però després ha anat reduïnt-se. Tanmateix, cal subratllar que les idees principals que han orientat l'acció de la UNESCO en aquest terreny han tingut una clara repercussió en les tasques de l'associació, i, principalment, en l'elecció i l'orientació dels temes a debatre en els seus congressos.

f) Comitès Nacionals. Una de les fites que a nivell dels Estats s'ha tractat d'assolir, ha estat la de crear Comitès nacionals com a suport dels investigadors de cada país que són membres de l'Associació, i com a organitzadors, cas d'ésser-li encomanada la tasca, el Congrés internacional a celebrar en l'Estat en qüestió.

Si ens cenyim a Espanya, existeix un Comitè espanyol, que presideix el professor Juan Beneyto Pérez —que alhora és membre del Consell executiu de l'Associació— que té més aviat una existència nominal, i que els assistents al Congrés de Caracas —on la representació espanyola fou de les més nombroses entre les estrangeres— ens vàrem comprometre a revigoritzar.

Hem d'assenyalar que segons la llista publicada en l'edició de març de 1980, ultra alguns membres individuals, que són coneguts investigadors, els membres institucionals són la nostra Facultat, especialment representada per professors del departament de Teoria de la Comunicació, i la Facultat de Navarra.

El fet que funcionés amb una certa dinàmica el Comitè espanyol seria una

142

excelent possibilitat per tal que professor i investigadors de les tres Facultats poguessin establir un nivell més gran de coneixement, un intercanvi científic més intens, i, sobretot, podria donar lloc a la celebració, amb caràcter periòdic, de reunions de treball amb un temari preestablert, per a desenvolupar la investigació a nivell espanyol.

Nota final

El proper Congrés tindrà la seva seu a París el mes d'agost o principis de setembre de 1982. Confiem que la nostra participació serà més rellevant que en els anteriors congressos, en els quals, ultra la presència activa en les sessions plenàries i en les seccions, no hem tingut per ara l'oportunitat de fer cap aportació qualificada. Ho diem en funció del tema general escollit, que

incideix molt directament en la nostra realitat política i comunicativa.

Hom pensa que el Congrés de 1984 caldria realitzar-lo en un país asiàtic o africà, per la manca de lligams amb investigadors d'aquests continents, així com per la deficiència de coneixements i d'informació sobre el desenvolupament de la recerca en aquests països.

Pel que fa a Catalunya i al paper de la nostra Facultat en els seus lligams amb l'associació, volem remarcar que si seguim en la mateixa línia, estem convençuts que podrem ajudar a la consolidació internacional de la nostra Facultat mitjançant la realització d'iniciatives, aquí i fora d'Espanya, en les quals els nostres professors puguin ésser elements actius dels objectius que defineixen la IAMCR.